

Березорудський А.М.
аспірант кафедри статистики та ММЕ
Одеській національний економічний університет (Україна)

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ УРБАНІЗОВАНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Рівень урбанізованості - це співвідношення кількості населення, що проживає в містах, до загальної кількості населення в певній території. Це показник, який використовується для визначення ступеня розвитку міського середовища в конкретному регіоні або країні. Рівень урбанізованості може бути високим, середнім або низьким і залежить від розміру та кількості міст, їх розвитку та населення.

Для визначення рівня урбанізованості регіону необхідно визначити кількість населення, яке проживає в містах і селищах міського типу, та порівняти цю кількість з загальною кількістю населення в даному регіоні. Як правило, для визначення рівня урбанізованості використовуються статистичні дані, які надаються офіційними державними органами. Для цього проводяться переписи населення, а також збираються дані про кількість міст, їх розмір та розвиток. Результатом аналізу цих даних є визначення рівня урбанізованості регіону.

У таблиці 1 наведенні данні чисельності наявного населення у регіонах та питома вага міського населення в загальній чисельності населення.

Таблиця 1

Чисельність наявного населення (за оцінкою) за типом місцевості по регіонах на 1 січня 2022 року

№	Регіони України	Осіб			Питома вага міського населення в загальній чисельності, %
		усе населення	міське	сільське	
1.	Вінницька	1509515	789588	719927	52,3
2.	Волинська	1021356	533489	487867	52,2
3.	Дніпропетровська	3096485	2606079	490406	84,2
4.	Донецька	4059372	3693450	365922	91,0
5.	Житомирська	1179032	703260	475772	59,6
6.	Закарпатська	1244476	463361	781115	37,2
7.	Запорізька	1638462	1269910	368552	77,5
8.	Івано-Франківська	1351822	602570	749252	44,6
9.	Київська	4747380	4060859	686521	85,5
10.	Кіровоградська	903712	575858	327854	63,7

продовження таблиці 1					
11.	Луганська	2102921	1833860	269061	87,2
12.	Львівська	2478133	1516357	961776	61,2
13.	Миколаївська	1091821	750698	341123	68,8
14.	Одеська	2351392	1581536	769856	67,3
15.	Полтавська	1352283	848080	504203	62,7
16.	Рівненська	1141784	541842	599942	47,5
17.	Сумська	1035772	723175	312597	69,8
18.	Тернопільська	1021713	471359	550354	46,1
19.	Харківська	2598961	2115117	483844	81,4
20.	Херсонська	1001598	615080	386518	61,4
21.	Хмельницька	1228829	713312	515517	58,0
22.	Черкаська	1160744	665561	495183	57,3
23.	Чернівецька	890457	385972	504485	43,3
24.	Чернігівська	959315	633335	325980	66,0
Разом		41167335	28693708	12473627	69,7

На початок 2022 року найбільш урбанізованою областю України була Донецька, в якій частка міського населення складає 91%, а найменш урбанізованою є Закарпатська область з показником 37,2%. Загальний рівень урбанізованості складає 69,7%.

При групуванні статистичної сукупності за кількісною ознакою необхідно визначити кількість груп, на які буде розподілена сукупність. Кількість груп при групуванні повинна бути не надто великою і не надто малою, і щоб при цьому до кожної групи потрапляла достатньо велика кількість одиниць. Залежність між числом груп (n) і чисельністю одиниць сукупності (N) визначається за формулою Стерджеса:

$$n = 1 + 3,322 \lg N, \quad (1)$$

де N - кількість одиниць сукупності;

n – кількість груп.

Розрахуємо кількість груп для сукупності регіонів України використовуючи формулу:

$$n = 1 + 3,322 \lg 24 = 1 + 3,322 \cdot 1,380 \approx 6$$

Визначення величини інтервалу (h) при групуванні з застосуванням рівних інтервалів здійснюється за формулою:

$$h = \frac{X_{\max} - X_{\min}}{n}, \quad (2)$$

де $x_{\max}$, $x_{\min}$ – мінімальне і максимальне значення ознаки;

n – кількість груп.

Визначимо величину інтервалу для сукупності регіонів України:

$$h = \frac{91,0 - 37,2}{6} = 9,0 \text{ відсоткових пункти}$$

Розділимо сукупність регіонів України за рівнем урбанізації на 6 груп з рівними інтервалами. Результати групування регіонів України за рівнем урбанізації на початок 2022 року представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Розподіл областей України за рівнем урбанізації на початок 2022 року

Частка міського населення, %	Кількість регіонів		Накопичені частоти (S)
	одиниць	у % до підсумку	
37,2 – 46,2	4	16,7	4
46,2 – 55,2	3	12,5	7
55,2 – 64,2	7	29,2	14
64,2 – 73,2	4	16,7	18
73,2 – 82,2	2	8,3	20
82,2 – 91,0	4	16,7	24
Разом	24	100,0	-

Розраховано автором. Джерело [1].

З таблиці 2 видно, що найбільша кількість регіонів України за рівнем урбанізованості, це група, рівень урбанізації в якій становить від 55,2% до 64,2% і яка складає 29,2% в загальній кількості регіонів. В цю групу входить 7 областей України, а саме Черкаська (57,3%), Хмельницька (58,0%), Житомирська (59,6%), Львівська (61,2%), Херсонська (61,4%), Полтавська (62,7%), Кіровоградська (63,7%).

У групу з найнижчим рівнем урбанізації потрапили Закарпатська (37,2%), Чернівецька (43,3%) Івано-Франківська (44,6%), Тернопільська (46,1%) області.

Найбільш урбанізованими областями України є: Донецька (91,0%), Луганська (87,2%), Київська (85,5%), Дніпропетровська (84,2%).

Проведений аналіз показує що в Україні високоурбанізовані східні регіони країни, та слабоурбанізовані західні регіони. У західній частині країни сільське населення все ще домінує і становить значну демографічну резерв для майбутнього розвитку міста. Однак у Східній Україні рівень урбанізації сягає 80–90%. тому сільські демографічні резерви для зростання міст майже виснажені.

Список використаних джерел

1. Демографічний щорічник Населення України за 2021 рік / Державна служба статистики України, Київ, - 2022, с. 245.